بررسی روند کشتار دام کشتارگاه‌های کشور طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۲

اکرم برزین پور

مقدمه

اطلاعات آماری که از طریق جمع‌آوری و انتشار آمار کشتار دام کشتارگاه‌های کشور در اختیار برنامه‌ریزان، مسئولان اجرایی و محققان کشور قرار می‌گیرد موجب اتخاذ سیاست‌های درست در زمینه‌ی تنظیم واردات و صادرات دام و همچنین توزیع صحیح آن در کشور می‌شود.

به احشامی مانند گوسفند و بره، بز و بزغاله، گاو و گوساله، گاومیش و بچه‌گاومیش و شتر و بچه‌شتر، دام می‌گویند و از میان این دام‌ها گوسفند و بره، بز و بزغاله دام سبک و سایر دام‌ها، دام سنگین نامیده می‌شوند.

در این مقاله به بررسی روند کشتار دام کشتارگاه‌های کشور طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۲ پرداخته می‌شود تا روند مصرف گوشت قرمز در طول سال‌های ذکر شده مشخص شود.

بررسی روند تعداد و وزن دام کشتارشده در کشور

بررسی روند تعداد دام کشتارشده طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۲ (شکل ۱) نشان می‌دهد که تعداد دام کشتارشده دارای نوسان‌هایی بوده است به طوری‌که از حدود ۱۱/۳ میلیون رأس در سال ۱۳۸۳ به حدود ۱۴/۳ میلیون رأس در سال ۱۳۸۵ رسیده که برابر رشد ۲۶ درصدی است و پس از آن به میزان بسیار زیادی کاهش پیدا کرده است به طوری‌که در سال ۱۳۸۹ با کاهش ۳۱ درصدی، نسبت به سال ۱۳۸۳ به کم‌ترین مقدار خود رسیده است و از سال ۱۳۸۹ به بعد با اندکی افزایش روبه‌رو شده است. به‌طور کلی میزان دام کشتار شده در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۸۳، ۵/۶ درصد کاهش داشته است که حدوداً برابر ۶۰۰ هزار رأس است.

بر اساس وزن نیز شکل ۲ تقریباً از روند مشاهده شده در شکل ۱ (تعداد دام کشتارشده) پیروی می‌کند. وزن کل دام کشتاری از ۳۸۱ هزار تن در سال ۱۳۸۳ به ۴۶۳ هزار تن در سال ۱۳۸۵ رسیده است که نشان‌دهنده‌ی افزایش ۲۱ درصدی است و کم‌ترین میزان مربوط به سال ۱۳۸۹ با ۳۴۷ هزار تن است که بیانگر کاهش ۹ درصدی نسبت به سال ۱۳۸۳ است. همچنین وزن کل دام کشتاری در سال ۱۳۹۲ برابر ۳۷۷ هزار تن بوده است که می‌توان گفت طی این دوره‌ی ۹ ساله، وزن دام کشتارشده به اندازه‌ی ۱ درصد کاهش پیدا کرده است.

شکل ۱. تعداد لاشه قابل مصرف کشتار دام کشتارشده‌ی کشور طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۹۲

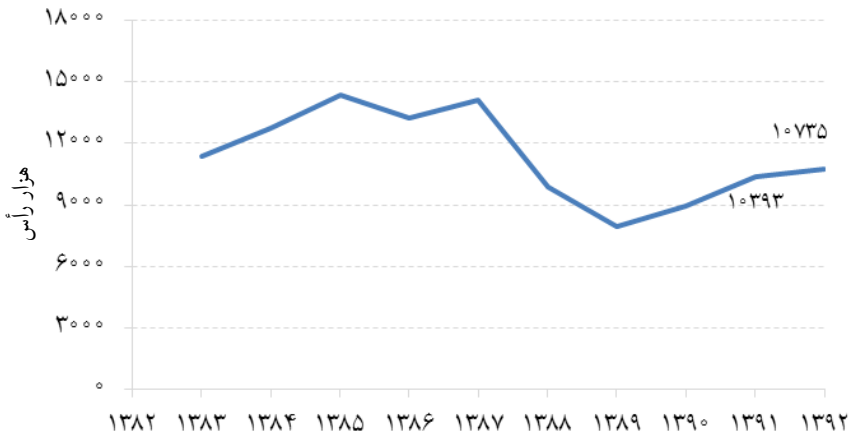

مأخذ داده‌ها: سالنامه‌ی آماری کشور سال‌های ۱۳۸۶ و ۱۳۹۲

اکرم برزین‌پور دانشجوی کارشناسی آمار دانشگاه تهران است.

شکل ۲ـ وزن کل دام کشتارشده‌ی قابل مصرف در کشور طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۹۲
(وزن کل برحسب هزار تن)

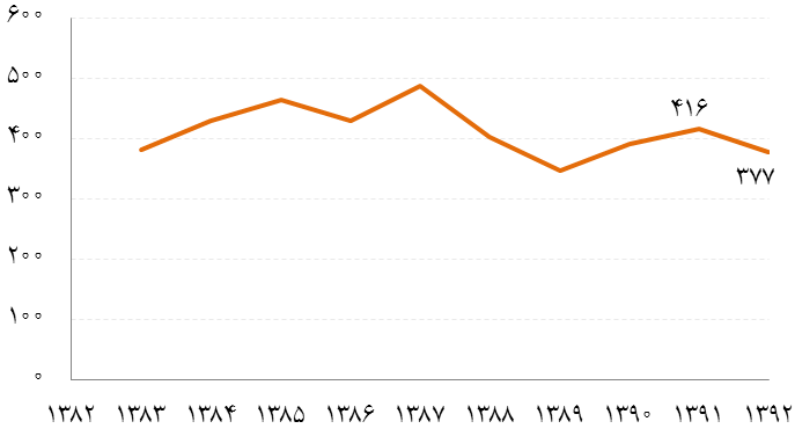

مأخذ داده‌ها: مرکز آمار ایران، آمار کشتار دام کشتارگاه‌های کشور ۱۳۸۳-۱۳۹۲

همان‌طور که مشاهده می‌شود طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۲، تعداد دام کشتاری حدود ۵ درصد کاهش پیدا کرده‌است در حالی که وزن دام کشتاری ۱ درصد کاهش پیدا کرده است. دلیل این امر آن است که گوسفند و بره، بز و بزغاله وزن کم‌تری نسبت به دام‌های سنگین دارند و در نتیجه روی نمودار وزن تأثیر کم‌تری گذاشته‌اند در حالی که از نظر تعداد، شمارش دام سبک و سنگین، هیچ فرقی ندارند.

همچنین با در نظر نگرفتن کشتار غیر رسمی و واردات گوشت قرمز، با توجه به این که جمعیت کشور در سال ۱۳۸۵ برابر ۷۰۴۹۵۷۸۲ نفر بوده است، سرانه‌ی مصرف گوشت قرمز هر ایرانی در این سال تقریباً برابر ۶/۵ کیلوگرم بوده است در حالی که سرانه‌ی مصرف گوشت قرمز در سال ۱۳۹۰ با توجه به جمعیت ۷۵۱۴۹۶۶۹ نفری، تقریباً برابر ۵/۲ کیلوگرم بوده است. به عبارت دیگر در طول ۵ سال به میزان ۱/۳ کیلوگرم از سرانه‌ی مصرف گوشت قرمز هر ایرانی کاسته شده است.

◉ بررسی روند کشتار دام به تفکیک نوع دام

در سال ۱۳۸۳ از تعداد کل ۱۱/۳ میلیون رأس دام کشتار شده، ۷/۶ میلیون رأس گوسفند و بره، ۲/۳ میلیون رأس بز و بزغاله، ۱/۳ میلیون رأس گاو و گوساله، ۴۶ هزار رأس گاومیش و بچه‌گاومیش و ۲۶ هزار رأس شتر و بچه شتر کشتار شده است. تعداد کل دام کشتارشده در سال ۱۳۸۴ به ۱۲/۷ میلیون رأس رسیده است که در نتیجه‌ی آن به جز شتر و بچه‌شتر، تعداد دام‌های دیگر کشتارشده افزایش یافته است. شتر و بچه‌شتر کشتارشده در این سال، ۶ هزار رأس کاهش یافته است که برابر کاهش ۲۳ درصدی نسبت به سال ۱۳۸۳ است. در سال ۱۳۸۵ نیز به جز گاومیش و بچه گاومیش، تعداد دام‌های کشتارشده‌ی دیگر افزایش یافته است. گاومیش و بچه گاومیش نسبت به سال ۱۳۸۴، ۸ هزار رأس کاهش یافته است که نشان دهنده‌ی کاهش ۱۵ درصدی است و نسبت به سال ۱۳۸۳ ثابت باقی مانده است.

در سال ۱۳۸۶ به جز شتر و بچه‌شتر، تعداد دام‌های کشتارشده‌ی دیگر نسبت به سال ۱۳۸۵ کاهش یافته است. سال ۱۳۸۷ تعداد بز و بزغاله‌ی کشتارشده نسبت به سال ۱۳۸۶ تغییر محسوسی نداشته است در حالی که انواع دیگر دام‌های کشتاری افزایش یافته است. در سال‌های ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ با روند کاهشی انواع دام کشتارشده روبرو هستیم در

جدول ۱: تعداد لاشه‌ی قابل مصرف انواع دام ذبح شده در کشتارگاه‌های کشور: ۱۳۸۳-۱۳۹۲ (هزار لاشه)

سال	شتر و بچه‌شتر	گاومیش و بچه‌گاومیش	گاو و گوساله	بز و بزغاله	گوسفند و بره	تعداد کل
۱۳۸۳	۲۶	۴۶	۱۳۲۳	۲۳۳۱	۷۶۳۷	۱۱۳۶۳
۱۳۸۴	۲۰	۵۴	۱۵۱۱	۲۵۵۵	۸۵۹۰	۱۲۷۳۰
۱۳۸۵	۲۷	۴۶	۱۵۱۸	۲۹۱۴	۹۸۷۰	۱۴۳۷۵
۱۳۸۶	۳۰	۳۶	۱۳۰۶	۲۴۲۵	۹۴۱۲	۱۳۲۰۹
۱۳۸۷	۳۴	۴۷	۱۵۷۸	۲۴۱۶	۱۰۰۳۸	۱۴۱۱۳
۱۳۸۸	۴۵	۳۱	۱۴۳۲	۱۹۱۳	۶۴۴۶	۹۸۶۷
۱۳۸۹	۲۹	۲۰	۱۲۳۵	۱۷۴۹	۴۸۸۴	۷۹۱۷
۱۳۹۰	۲۷	۲۶	۱۳۸۲	۱۸۴۲	۵۶۷۳	۸۹۵۰
۱۳۹۱	۲۶	۳۲	۱۳۷۸	۲۱۲۹	۶۸۲۸	۱۰۳۹۳
۱۳۹۲	۲۴	۲۰	۱۰۳۵	۲۲۰۶	۷۴۵۰	۱۰۷۳۵

مأخذ داده‌ها: مرکز آمار ایران، آمار کشتار دام کشتارگاه‌های کشور: ۱۳۸۳-۱۳۹۲

شکل ۳- سهم تعداد انواع دام کشتار شده از تعداد کل دام کشتارشده طی سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۲

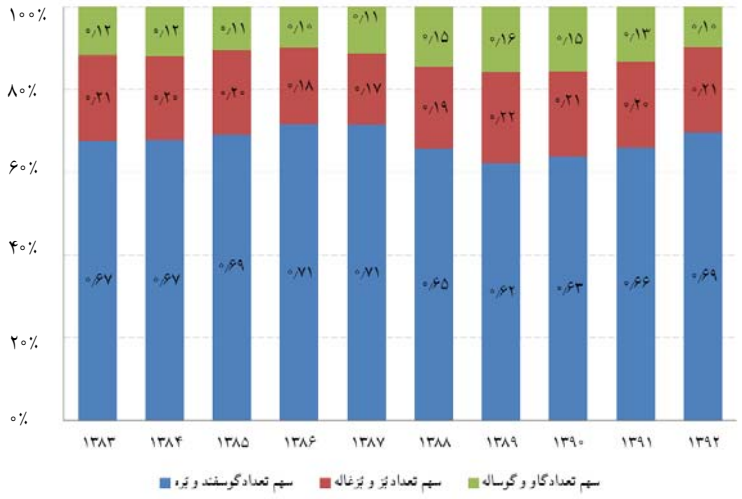

مأخذ داده‌ها: سالنامه‌ی آماری کشور سال‌های ۱۳۸۶و۱۳۹۱

حالی که پس از آن تا سال ۱۳۹۲ گوسفند و بره و بز و بزغاله‌ی کشتارشده با افزایش همراه بوده است ولی سایر دام‌های کشتاری طی سال‌های ذکر شده دارای نوسان‌هایی بوده است. شکل ۳ و شکل ۴ به ترتیب سهم تعداد انواع دام کشتارشده و سهم وزن انواع دام کشتارشده از تعداد کل دام کشتارشده طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۲ را نشان می‌دهند.

همان‌طور که قبلاً اشاره شد با مقایسه‌ی شکل ۳ و ۴ مشخص می‌شود گوسفند و بره و بز و بزغاله علی‌رغم این که از نظر تعداد سهم به‌سزایی دارند ولی تأثیر آن‌ها روی نمودار سهم وزن، بسیار کم‌تر از گاو و گوساله است. برای مثال در سال ۱۳۸۷ سهم تعداد گوسفند و بره برابر ۰/۷۱ است در حالی که سهم وزن آن برابر ۰/۳۵ است. همچنین سهم تعداد گاو و گوساله ۰/۱۱ است ولی سهم وزن آن برابر ۰/۵۵ است. بنا بر این می‌توان نتیجه گرفت در سال ۱۳۸۷، مصرف گوشت قرمز حاصل از گاو و گوساله تقریباً ۲۰ درصد بیش‌تر از گوسفند و بره بوده است. به طور کلی (با در نظر نگرفتن کشتار غیر رسمی و واردات و صادرات گوشت قرمز) همواره بیش از ۵۰ درصد گوشت قرمز مصرفی از گاو و گوساله تأمین شده است.همچنین قابل ذکر است که سهم تعداد شتر و بچه‌شتر و نیز سهم تعداد گاومیش در همه‌ی این سال‌ها تقریباً ناچیز است.

◉ نتیجه‌گیری

تعداد کل دام کشتاری در طی ۹ سال مورد نظر روند یکسانی نداشته است ولی به طور کلی در سال ۱۳۹۲ تعداد دام کشتارشده نسبت به سال ۱۳۸۳ تقریباً ۵/۶ درصد کاهش یافته است. وزن گوشت قرمز مصرفی نیز طی این ۹ سال دارای نوسان بوده است و در کل ۱ درصد کاهش یافته است. همچنین گوشت گاو و گوساله از سایر دام‌ها بیش‌تر مورد استفاده قرار می‌گیرد و بعد از آن به ترتیب گوسفند و بره، بز و بزغاله، شتر و بچه‌شتر و گاومیش و بچه‌گاومیش قرار دارند. سرانه‌ی مصرف گوشت قرمز نیز طی دوره‌ی ۵ ساله‌ی ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ از ۶/۵ کیلوگرم به ۵/۲ کیلوگرم کاهش یافته است.

شکل ۴- سهم وزن انواع دام کشتار شده طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۲

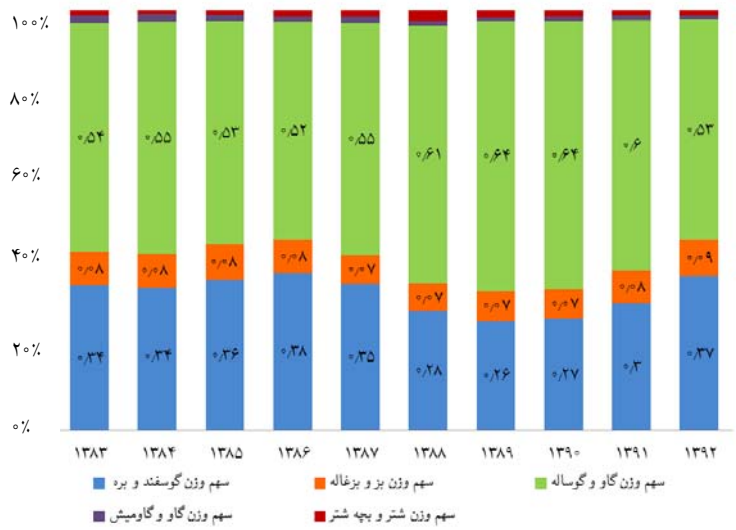

مأخذ داده‌ها: سالنامه‌ی آماری کشور سال‌های ۱۳۸۶ و ۱۳۹۱

منابع

مرکز آمار ایران، آمار کشتار دام کشتارگاه‌های کشور ۱۳۸۳-۱۳۹۲